

משנה יא

שְׂאוֹר שֶׁל חֶלְבִּין ושאוֹר וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ עֵסָה של חולין בזה אחר זה, לֹא בָּזָה - בחולין כְּדִי לְחַמֵּץ וְלֹא בָּזָה - בתרומה כְּדִי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ יחד וְחַמְצוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: אַחַר מֵה שֶׁנִּפְּלָה הָאֲחֵרוֹן אֲנִי בָּא - שאם של תרומה היה אחרון, העיסה נעשית מדומע ואסורה לזרים³. וְחַכְמִים אָמְרִים: בֵּין שֶׁנִּפְּלָ אֶסוֹר בְּתַחֲלָה בֵּין בְּסוֹף לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר את העיסה עַד שִׁיְהֵא בּוֹ כְּדִי לְחַמֵּץ בפני עצמו, שסוברים חכמים: זה וזה גורם - מותר:

משנה יב

יוֹעֶזֶר אִישׁ הַבִּירָה* הִיָּה מִתְלַמְּדֵי בֵּית שְׁמַאי, וְאָמַר: שְׁאַלְתִּי לְגַבֵּי הַדִּין בְּמִשְׁנֵה הַקּוּדְמֹת אֶת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן נִכְדוֹ שֶׁל הַלֵּל, כִּשְׁהִיָּה עוֹמֵד בְּשַׁעַר הַמְּזֻרָח בְּהַר הַבֵּית, וְאָמַר: לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר, עַד שִׁיְהֵא בּוֹ - בשאוֹר שֶׁל אִיסוֹר כְּדִי לְחַמֵּץ את העיסה⁴:

משנה יג

כְּלִים שֶׁל עוֹר, כְּגוֹן מְנַעְלִים שֶׁשָּׂכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָמֵא כְּדִי לִרְכֹכֵם, וְחֹזֵר לְאַחַר שְׁנִיתִיבֵשׁ הַשֶּׁמֶן וְנִטְבְּלוּ הַכְּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ מִמֶּנּוּ וְסָכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, אוֹ שֶׁשָּׂכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, וְחֹזֵר לְאַחַר שְׁנִיתִיבֵשׁ הַשֶּׁמֶן וְסָכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָמֵא, וְהָרִי הַכְּלִים פּוֹלְטִים בְּשַׁעַת תְּשֻׁמֵּשׁם את

ר' עובדיה מברטנורא

יא אחר האחרון אני בא. אם השאוֹר של תרומה נפל באחרונה, העיסה כולה נעשית מדומע, ואם של חולין נפל באחרונה הכל מותר שהאחרון הוא שעושה החמוץ. והא דשרי ר' אליעזר כשנפל אותו של חולין אחרון היינו דוקא כשקדם וסלק את האיסור ואע"פ שהועיל קצת שסייע לאחרון דהיתר לגמור החמוץ אף על פי כן נתבטל טעמו ואינו חוזר ונעור, אבל לא קדם וסלק האסור ונתחמץ על ידי שניהם אסור, דסבר ר' אליעזר זה וזה גורם אסור: לעולם אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמוץ. דזה וזה גורם מותר. והלכה כחכמים: יג כלים שסכן. כגון מנעלים ושאר כלים של עור שסכין אותן בשמן לרככין: וחזר וסכן בשמן טהור. לאחר שנתייבש השמן הראשון והטבילו לכלי שנטמא בשמן טמא, חזר וסכו בשמן טהור,

ביאורים והרחבות

3. בגמרא פסחים (כו, ב) אמרו, שלא התיר רבי אליעזר כשנפל השאוֹר של חולין אחרון, אלא אם הקדים וסילק את השאוֹר של תרומה מהעיסה, שהואיל וסילקו בטרם החמיץ בטל והלך לו. ואף על פי שסייע לחימוץ כבר בטל טעמו ואינו חוזר וניעור. אולם אם לא סילק את שאור התרומה, אז דינו כדין שאור תרומה שנפל אחרון, שרבי אליעזר סובר: זה וזה גורם - אסור.
4. בעל "תוספות יום טוב" כותב, שמעשה זה הובא לראיה, שאף מתלמידי בית שמאי קיבלו מבית הלל.

יועזר איש הבירה

יועזר איש הבירה היה תנא בדור הראשון. מתלמידי בית שמאי, הוזכר פעם אחת במשנתנו.

ר' עובדיה מברטנורא
 וכשמשתמשים בכלי נפלט
 השמן לחוץ: אחר ראשון אני
 בא. דסבר ר' אליעזר ראשון
 נפלט לחוץ: וחכמים אומרים
 אחר אחרון. סברי אחרון
 נפלט. והלכה כחכמים:
 יד אסור לזרים. רבנן
 לטעמייהו דאמרי לעיל תבלין
 משנים ושלושה שמות מצטרפין
 לאסור הדבר הנתבל: ומותר
 לכהנים. דתרומה שריא להו
 ואין בכלאי הכרם כדי להחמיץ:
 ר"ש מתיר לזרים. לטעמיה,
 דאמר שנים או שלושה שמות
 ממין אחד אין מצטרפין:
 טו תבלין של תרומה ושל
 כלאי הכרם. בהא נמי רבנן
 לטעמייהו ור' שמעון לטעמיה.
 ודין תבלין כדון שאור:
 טז חתיכה של קדשי קדשים.
 שאסורה לזרים ומותרת
 לכהנים: ושל פגול ושל נותר
 ושל טמא. דאסירי בין לזרים
 בין לכהנים: שנתבשלו עם
 החתיכות. של חולין ויש
 בחולין כדי לבטל של קדשי
 קדשים בפני עצמן ושל פגול
 נותר וטמא בפני עצמן: אסור
 לזרים. רבנן לטעמייהו, דאמרי
 שנים ושלושה שמות מצטרפין

השמן הבלוע בהם, רבי אליעזר אומר: אחר
 הראשון אני בא שהוא סובר שהכלים פולטים את
 השמן הראשון שבלעו, ואם הראשון היה טמא,
 הנפלט טמא ומטמא, וחכמים אומרים: אחר
 האחרון שסוברים שהשמן הראשון נבלע בכלים,
 וכשפולטים בשעת תשמישם הם פולטים את
 האחרון:

משנה יד

שאור של תרומה ושאור ושל כלאי הכרם
 שנפלו לתוך עסה של חולין, ואין לא בזה כדי
 לחמץ ולא בזה כדי לחמץ, ונצטרפו שניהם
 והמצו את העיסה - אסור לזרים כיון שתרומה
 וכלאי הכרם אסורים לזרים, ותבלין משני שמות
 מצטרפים (לעיל משנה י), ומותר לפהנים שכן
 תרומה מותרת להם, ובכלאיים לבדם אין כדי לחמץ.
 רבי שמעון מתיר את העיסה לזרים ולפהנים
 שהולך לשיטתו במשנה י, שאין שני שמות מצטרפים
 לאיסור:

משנה טו

תבלין של תרומה ותבלין ושל כלאי הכרם
 שנפלו בקדרה שהיה בה תבשיל של חולין, ואין
 לא באלו כדי לתבל ולא באלו כדי לתבל,
 ונצטרפו יחד ותבלו - נתנו טעם בקדרה - אסור
 לזרים ומותר לפהנים שהתרומה מותרת לכהנים,
 ובתבלין כלאי הכרם בפני עצמם אין כדי לתבל. רבי
 שמעון מתיר לזרים ולפהנים שאין שני שמות מצטרפים לאיסור:

משנה טז

חתיכה של קדשי קדשים כגון של קרבן חטאת או אשם, שאסורה לזרים,
 וחתיכה של פגול - של קרבן שנעשה פיגול, שבזמן הקרבתו חישב לאוכלו אחר
 זמנו, ושל נותר - בשר קרבן שנשאר אחר זמן אכילתו ונעשה נותר, כל אלו
 שנתבשלו עם החתיכות של חולין, ויש בחתיכות החולין כדי לבטל כל איסור
 בפני עצמו, אבל לא כדי לבטל את כולן - אסור לזרים כיון ששניים ושלושה